

PM 2009:139 RI (Dnr 001-836/2009)

Konsumenttjänster m.m. (Ds 2009:13)

Remiss från Justitiedepartementet

Borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande
Som svar på remissen ”Konsumenttjänster m.m. (Ds 2009:13)” överlämnas och återopas denna promemoria.

Föredragande borgarrådet Sten Nordin anför följande.

Ärendet

Justitiedepartementet har remitterat promemorian ”Konsumenttjänster m.m.” (Ds 2009:13) till Stockholms stad för yttrande.

Utredningsuppdraget avser en översyn av konsumenttjänstlagen (KtjL), med sikte särskilt på en utvidgning av lagens tillämpningsområde. I promemorian föreslås att KtjL ska tillämpas på en rad andra tjänster än dem lagen nu reglerar.

Utredningsarbetet visade sig medföra betydande problem från både saklig och lagteknisk synpunkt vilket föranledde förfarandet att först lägga fram en diskussionspromemoria med en skiss till lösning (Ds 2008:55).

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret.

Stadsledningskontoret anser att det i utredningen inte är tillräckligt analyserat vilka konsekvenser de olika föreslagna bestämmelserna får vid dess tillämpning på offentliga tjänster såsom t.ex. insatser enligt SoL och LSS.

Stadsledningskontoret avstyrker utredningens förslag om att offentliga tjänster ska omfattas av KtjL. För det fall att det finns brister i någon offentligrättslig speciallagstiftning som innebär att enskildas rätt inte tas till vara bör respektive speciallag ändras.

Mina synpunkter

Justitiedepartementet genomför en omfattande genomlysning och revidering av de lagar som på många sätt påverkar och styr stadens verksamhet. I denna departementspromemoria föreslås en rad förändringar. Jag anser att det i denna utredning inte är tillräckligt analyserat vilka konsekvenser de olika föreslagna bestämmelserna får vid dess tillämpning på offentliga tjänster såsom t.ex. insatser enligt SoL och LSS. Den enskildes rätt till dessa offentliga tjänster grundas på offentligrättslig lag och inte på ett civilrättsligt avtal mellan två parter. Detta offentligrättsliga förhållande medför att konsumenttjänstlagens bestämmelser om framförallt olika sanktioner

inte är applicerbara på de särskilda förhållanden som föreligger vid exempelvis beviljande och utförande av insatser enligt SoL och LSS. Detta gäller bl.a. reglerna om dröjsmål, hävning av avtal och prisavdrag.

Jag anser därför att utredningens förslag om att offentliga tjänster ska omfattas av konsumentlagstiftningen inte bör genomföras. Vid de fall där lagstiftningen har brister som innebär att den enskildes rätt inte tas till vara bör respektive speciallag ändras istället.

Jag föreslår att borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande

Som svar på remissen ”Konsumenttjänster m.m. (Ds 2009:13)” överlämnas och återopas denna promemoria.

Stockholm den 19 augusti 2009

STEN NORDIN

Bilaga

Remiss departementspromemorian Konsumenttjänster m.m. (Ds 2009:13) - sammanfattning

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Särskilt uttalande gjordes av borgarråden *Carin Jämtin* (s) och *Ann-Margarethe Livh* (v) enligt följande.

Remissunderlaget visar att det inte går att tillämpa samma lagstiftning för privata och offentliga tjänster, vilket inte är förvånande eftersom privata tjänster styrs av marknadens logik medan offentliga tjänster har allmännyttan i fokus. Brister i den offentlighetsrättsliga lagstiftningen ska istället hanteras genom att respektive speciallag ändras vid behov.

Det antecknades till förteckningen att miljöpartiet lämnar ärendet utan eget ställningstagande.

Kommunstyrelsen

Särskilt uttalande gjordes av *Carin Jämtin*, *Roger Mogert*, *Malte Sigemalm* och *Mirja Räihä Järvinen* (alla s) och *Ann-Margarethe Livh* (v) med hänvisning till det särskilda uttalandet av (s) och (v) i borgarrådsberedningen.

Det antecknades till protokollet att miljöpartiet lämnar ärendet utan eget ställningstagande.

ÄRENDET

I promemorian föreslås att KtjL utvidgas till att bl.a. gälla behandling av levande djur där lagens regler passar tämligen väl. Också vid behandling av person bör lagen kunna tillämpas med relativt få avvikelser, i vart fall vid hårfrisering, skönhetsbehandling, tatuering och liknande tjänster. I diskussionspromemorian föreslogs att även sjukvård och tandvård skulle regleras i samma kapitel. Remissopinionen var emellertid till stor del negativ till detta förslag, särskilt i fråga om sjukvård varför den nya lagtexten har gjort undantag från både sjukvård och tandvård.

En särskilt komplicerad fråga som behandlas i promemorian är förslaget om att utvidga KtjL till de offentliga tjänsterna. Meningen är att privat och offentlig service ska kunna konkurrera på samma villkor; vikten av valfrihet har betonats. Emellertid är att märka att många tjänster har betydande inslag av myndighetsutövning och därför inte är lämpliga att reglera genom civilrättslig lagstiftning. Detta gäller både beslut om när tjänsten ska tillhandahållas och andra beslut om parternas prestationer, t.ex. när det allmänna bestämmer avgifter som den enskilde ska betala.

Trots att en del svårigheter kan förutses läggs i promemorian fram ett förslag om att KtjL ska tillämpas också på det offentliga området. I ett första kapitel ska vissa speciella regler ges om offentliga tjänster. Som avtal om tjänst anses då också att någon på begäran beviljas en tjänst av myndighet. Det allmänna ska svara även för annan näringsidkare som anlitas för att utföra tjänsten. Andra regler i KtjL ska gälla i den utsträckning hänvisning sker till dem i särskild lag. Sådana hänvisningar föreslås bli införda i SoL (om vård och hemtjänst), skollagstiftningen (om förskola och barnomsorg), LSS samt i miljöbalkens regler om renhållning.

Konsumenttjänstlagens bestämmelser blir inte tillämpliga i sin helhet på nämnda offentliga tjänster utan endast de bestämmelser som uttryckligen anges i den särskilda lagen. Bland annat hänvisas till regler i KtjL om fel och dröjsmål från näringsidkarens sida.

BEREDNING

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret.

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 27 maj 2009 har i huvudsak följande lydelse.

En insats enligt SoL eller LSS bygger på ett beslut från kommunen som måste föregås av en ansökan från den enskilde. Beslutet om insats utgör myndighetsutövning och den enskildes rätt till aktuell insats grundas på offentligrättslig lag och inte på ett civilrättsligt avtal mellan två parter. Detta offentligrättsliga förhållande medför att KtjL:s bestämmelser om framförallt olika sanktioner inte är applicerbara på de särskilda förhållanden som föreligger vid t.ex. beviljande och utförande av insatser enligt SoL och LSS. Detta gäller bl.a. reglerna om dröjsmål, hävning av avtal och prisavdrag.

Insatser enligt 4 kap 1 § SoL beviljas efter en individuell behovsprövning för att den enskilde ska tillförsäkras en skälig levnadsnivå. Det är således fråga om en individuell bedömning av den enskildes behov och situation och beviljad insats är högst anpassad för denne individ.

Vid beslut om beviljande av insats enligt SoL eller LSS är den enskildes samtycke till insatsen av avgörande betydelse för utförandet. Den enskilde kan med nuvarande lagstiftning när som helst oavsett orsak ange att denne inte längre vill erhålla beslutad insats och därigenom få beslutet att upphöra att gälla. Bestämmelsen i KtjL om konsumentens rätt att häva saknar därmed betydelse i dessa sammanhang.

Vad gäller förslaget att reglerna om skadestånd vid dröjsmål i KtjL ska vara tillämpliga på insatser beviljade enligt SoL och LSS bör poängteras att beslut om beviljande av insatser som huvudregel gäller omedelbart och att det i båda lagstiftningarna finns bestämmelser om särskild avgift i de fall kommunen inte inom rimlig tid verkställer dessa beslut. Enligt förslaget ska dessa bestämmelser om särskild avgift kvarstå och det kommer därigenom att bli fråga om dubbla ekonomiska sanktioner för kommunerna vid dröjsmål i fråga om verkställighet av en insats.

När det gäller dröjsmål förslås vidare i promemorian att ersättning kan utgå om insatsen inte är avslutad i tid. Flertalet beslut om beviljande av insats t.ex. i form av en viss missbruksbehandling, viss vårdinsats anger inte tidpunkt för när insatsen/behandlingen ska vara avslutad, detta eftersom tidpunkten varierar utifrån den enskildes situation. Att i sådana situationer tillämpa KtjL:s regler om dröjsmål framstår som problematiskt.

Vidare när det gäller beviljande av bistånd i form av hemtjänst anges i biståndsbeslutet att hemtjänst beviljas t.ex. ett visst antal tillfällen per dag/vecka. Det anges dock inte i beslutet exakta tider för när insatserna ska utföras. Även i dessa situationer uppkommer svårigheter att tillämpa KtjL:s regler om dröjsmål från näringsidkarens sida.

Stadsledningskontoret kan inte heller se att det är utrett vilka konsekvenser en hävning får i dessa fall. Hävs tjänsten i förhållande till den faktiska utföraren eller hävs den av kommunen beslutade insatsen trots att den enskildes behov av hjälp kvarstår? Det kan inte heller anses utrett vilka konsekvenser en hävning får i de fall då det endast finns en utförare av hemtjänst i kommunen.

I 8 kap SoL finns bestämmelserna om kommunens rätt att ta ut avgifter inom socialtjänsten. Av dessa bestämmelser framgår att flertalet av beviljade insatser är antingen avgiftsfria eller kraftigt subventionerade. Avgiften är i huvudsak individuellt bestämd utifrån den enskildes ekonomiska förmåga och kan därmed skilja sig åt för olika personer. Den avgift som den enskilde betalar motsvarar inte värdet av erhållen insats.

Ska personer som erlägger olika stora avgifter på grund av skillnad i sin ekonomiska situation få samma prisavdrag för samma typ av fel/dröjsmål? Ska en person som p.g.a. sin ekonomiska situation endast betalar för hyra men är avgiftsbefriad från kost- och/eller hemtjänstavgift erhålla prisavdrag för fel eller dröjsmål i tjänstens utförande och hur ska i så fall prisavdraget beräknas? Stadsledningskontoret anser att det förslag som lagts om att prisavdrag ska ske efter en skälighetsbedömning inte är tillräckligt utrett.

Stadsledningskontoret vill vidare poängtera att det finns en omfattande tillsynsverksamhet över kommunernas verksamheter. Såväl Socialstyrelsens som länsstyrelsens tillsyn över socialtjänsten och verksamhet enligt LSS regleras direkt i SoL respektive LSS. Dessa tillsynsverksamheter är väl fungerande och utgör en viktig del i säkerställandet av verksamheternas kvalitet och de enskildas intressen.

Vad gäller KtjL:s regler om hävning av renhållningstjänst uppstår motsvarande frågeställningar som presenterats angående hävning av hemtjänst. Det vill säga i förhållande till vem sker en eventuell hävning och vilka konsekvenser får hävningen om det endast finns en utförare i kommunen?

När det gäller förslag om att vid sidan av skollagen tillämpa delar av KtjL vid tillhandahållande av förskola och skolbarnomsorg anser Stadsledningskontoret inte att det finns behov av sådana kompletterande bestämmelser i KtjL, särskilt med hänsyn till den omfattande tillsynsverksamhet som finns inom detta område. Det framstår vidare som olämpligt att komplettera skollagen med vissa bestämmelser i KtjL och därigenom föregripa det lagstiftningsarbete som pågår inom skolans område.

Stadsledningskontoret anser att det i företagen utredning inte är tillräckligt analyserat

vilka konsekvenser de olika föreslagna bestämmelserna får vid dess tillämpning på offentliga tjänster såsom exempelvis insatser enligt SoL och LSS.

Mot bakgrund av vad som anförts ovan avstyrker stadsledningskontoret utredningens förslag om att offentliga tjänster skall omfattas av konsumentlagstiftningen. För det fall att det finns brister i någon offentlighetsrättslig speciallagstiftning som innebär att enskildas rätt inte tas till vara bör respektive speciallag ändras.